

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ (ΓΝΩΣΤΟΥ ΚΑΙ ΩΣ «ΚΟΦΤΗ») ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ¹

Κατερίνα Σαββαΐδου, Λέκτορας Φορολογικού Δικαίου Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Η επίτευξη της δημοσιονομικής πειθαρχίας των κρατών μελών της ΕΕ αποτέλεσε βασικό άξονα της ενωσιακής πολιτικής. Η προσπάθεια για την επίτευξη δημοσιονομικής πειθαρχίας ξεκίνησε με το πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο και την πρόβλεψη στην ΣΛΕΕ της απαγόρευσης υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων στα κράτη μέλη.

Η προσπάθεια δημοσιονομικής πειθαρχίας συνεχίστηκε με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, καθώς και με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο που εντάσσονταν σε μία «εξάδα μέτρων», γνωστή ως “Six-Pack”, με σκοπό την ενίσχυση του δημοσιονομικού συντονισμού των κρατών μελών, ενώ ενισχύθηκε με τη δέσμη δύο Κανονισμών, γνωστή ως “Two-Pack”, που αφορά τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης που τελούν στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος ή λαμβάνουν οικονομική βοήθεια, λόγω των σοβαρών προβλημάτων οικονομικής σταθερότητας που αντιμετωπίζουν.

Ακολούθως, υπεγράφη στις 2 Μαρτίου 2012 από 25 κράτη μέλη διεθνής Συνθήκη για τη Σταθερότητα, το Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΣΣΣΔ), τμήμα της οποίας αποτελεί το Δημοσιονομικό Σύμφωνο (Τίτλος ΙΙΙ), με σκοπό την ενίσχυση της δημοσιονομικής πειθαρχίας των κρατών μελών της ΕΕ.

Στο πλαίσιο αυτό προβλέφθηκε αφενός η υποχρέωση των συμβαλλόμενων μερών να εφαρμόζουν ισοσκελισμένους ή πλεονασματικούς προϋπολογισμούς (γνωστός και ως χρυσός κανόνας του κρατικού Προϋπολογισμού) και αφετέρου η υποχρέωσή τους να

¹ Το άρθρο ενσωματώνει την ομιλία της Κ.Σαββαΐδου στην επιστημονική ημερίδα της Ένωσης Ελλήνων Δημοσιολόγων (ΕΕΔ) με κεντρικό θέμα «Δημόσιο Δίκαιο και Οικονομία: Επίκαιρα Ζητήματα», που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης την Παρασκευή 25 Νοεμβρίου 2016, στην αίθουσα του Συνεδριακού Κέντρου της Τραπεζής Πειραιώς.

εισαγάγουν στο εθνικό τους δίκαιο κανόνες για ένα διορθωτικό μηχανισμό, ο οποίος θα τίθεται αυτομάτως σε λειτουργία σε περίπτωση που παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις από το μεσοπρόθεσμο στόχο ή την πορεία προσαρμογής σ' αυτόν.

Στη συνέχεια εκδόθηκε Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με τις κοινές αρχές για τους εθνικούς δημοσιονομικούς διορθωτικούς μηχανισμούς.

Όσον αφορά στο νομικό καθεστώς, αναφέρεται ότι ο διορθωτικός μηχανισμός θα εισαχθεί στο εθνικό δίκαιο μέσω διατάξεων δεσμευτικού και μόνιμου χαρακτήρα, κατά προτίμηση συνταγματικού ή άλλων διατάξεων, των οποίων η πλήρης τήρηση κατοχυρώνεται μέσω των διαδικασιών που διέπουν τον εθνικό προϋπολογισμό. Ο διορθωτικός μηχανισμός θα σέβεται απόλυτα τις εξουσίες των εθνικών κοινοβουλίων.

Όσον αφορά στη συνοχή με το πλαίσιο της ΕΕ, οι εθνικοί διορθωτικοί μηχανισμοί θα στηρίζονται αυστηρά στις έννοιες και τους κανόνες του ευρωπαϊκού δημοσιονομικού πλαισίου. Αυτό ισχύει ιδίως για την έννοια της «σημαντικής απόκλισης» και για τον ορισμό πιθανών ρητρών διαφυγής.

Όσον αφορά στην ενεργοποίηση του διορθωτικού μηχανισμού, επισημαίνεται ότι θα ενεργοποιείται σε σαφώς καθορισμένες περιστάσεις σημαντικής απόκλισης από τον μεσοπρόθεσμο στόχο ή από την πορεία προσαρμογής σ' αυτόν. Οι παράγοντες ενεργοποίησης μπορεί να περιλαμβάνουν κριτήρια επιπέδου ΕΕ ή κριτήρια ειδικά ανά χώρα, υπό την προϋπόθεση ότι τηρείται ο ανωτέρω όρος.

Όσον αφορά στο χαρακτήρα της διόρθωσης, την έκταση και το χρονοδιάγραμμα της διόρθωσης, πρέπει να διέπονται από προκαθορισμένους κανόνες. Οι μεγαλύτερες αποκλίσεις από το μεσοπρόθεσμο στόχο ή από την πορεία προσαρμογής προς αυτόν θα οδηγούν σε μεγαλύτερες διορθώσεις.

Όσον αφορά στα μέσα παρακολούθησης, ο διορθωτικός μηχανισμός μπορεί να δώσει εξέχοντα επιχειρησιακό ρόλο στους κανόνες για τις δημόσιες δαπάνες και στα φορολογικά μέτρα διακριτικής ευχέρειας.

Όσον αφορά τις ρήτρες διαφυγής, ο καθορισμός τους πρέπει να γίνεται με γνώμονα την έννοια των «εξαιρετικών περιστάσεων», όπως αυτή έχει συμφωνηθεί στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Η έννοια αυτή αναφέρεται σε περίπτωση ασυνήθιστου γεγονότος, που εκφεύγει από τον έλεγχο του οικείου κράτους μέλους

και που έχει σημαντική επίπτωση στη δημοσιονομική κατάσταση της γενικής κυβέρνησης ή σε περιόδους σοβαρής οικονομικής ύφεσης.

Όσον αφορά στο ρόλο των οργάνων παρακολούθησης, η αξιοπιστία και η διαφάνεια του διορθωτικού μηχανισμού θα υποστηρίζεται από ανεξάρτητους φορείς ή από φορείς με επιχειρησιακή αυτονομία. Αυτά τα όργανα θα προβαίνουν σε δημόσιες αξιολογήσεις για ορισμένα θέματα και το οικείο κράτος μέλος θα είναι υποχρεωμένο να συμμορφώνεται με τις αξιολογήσεις αυτών των φορέων ή, διαφορετικά, να εξηγεί δημόσια, γιατί δεν τις ακολουθεί.

Με το Ν.4270/2014 πραγματοποιήθηκε η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου της 8ης Νοεμβρίου 2011 σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, θεσπίστηκε κανόνας αναφορικά με τη δημοσιονομική θέση της Γενικής Κυβέρνησης, η οποία πρέπει να είναι ισοσκελισμένη ή πλεονασματική. Ο κανόνας αυτός, γνωστός και ως χρυσός κανόνας, πληρούται, αν το ετήσιο διαρθρωτικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης βρίσκεται στον καθορισμένο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο, ο οποίος αναφέρεται στο Μ.Π.Δ.Σ. και στην εισηγητική έκθεση του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού.

Με το Ν. 4270/2014 θεσπίστηκε, επίσης, διορθωτικός μηχανισμός, ο οποίος ενεργοποιείται, όταν παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο ή από την πορεία προσαρμογής προς αυτόν με βάση τα κριτήρια που προβλέπονται στον Κανονισμό (ΕΚ) 1466/1997.

Ο Υπουργός Οικονομικών δύναται να ενεργοποιεί το διορθωτικό μηχανισμό λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική γνώμη του Δημοσιονομικού Συμβουλίου. Ο διορθωτικός μηχανισμός ενεργοποιείται, επίσης, αυτομάτως σε περίπτωση που υπάρχει σχετική σύσταση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε περίπτωση ενεργοποίησης του διορθωτικού μηχανισμού, ο Υπουργός Οικονομικών, εντός δύο μηνών, καταρτίζει σχέδιο διορθωτικών ενεργειών, το οποίο υποβάλλει στη Βουλή προς ψήφιση, μετά από έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου. Το σχέδιο διορθωτικών ενεργειών καθορίζει τη διορθωτική περίοδο, εντός της οποίας πρέπει να διορθωθούν οι αποκλίσεις, ετήσιους στόχους δημοσιονομικών δεικτών που πρέπει να επιτευχθούν, προκειμένου να διορθωθούν οι αποκλίσεις, καθώς και την έκταση και το περιεχόμενο των παρεμβάσεων για τα έσοδα και τις δαπάνες που

πρέπει να ληφθούν, ώστε να διορθωθούν οι αποκλίσεις, καθώς και τους υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης που αυτές αφορούν.

Προβλέπεται διαδικασία παρακολούθησης του σχεδίου διορθωτικών ενεργειών, καθώς και δυνατότητα αναστολής του σχετικού σχεδίου, εφόσον συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις.

Ο διορθωτικός μηχανισμός δύναται να μην ενεργοποιηθεί είτε σε περίπτωση που επικρατούν εξαιρετικές περιστάσεις, με την προϋπόθεση ότι αυτή η απόκλιση δε θέτει σε κίνδυνο τη δημοσιονομική βιωσιμότητα σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, είτε σε περιόδους σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο του λεγόμενου χρυσού κανόνα αποτέλεσε αντικείμενο ακαδημαϊκών και πολιτικών συζητήσεων, οι οποίες επικεντρώθηκαν κυρίως στην αναγκαιότητα αλλά και στην καταλληλότητα του Συντάγματος ως νομικού τύπου υποδοχής του.

Υποστηρίχθηκε η άποψη ότι η ενσωμάτωση στο Σύνταγμα του χρυσού κανόνα παραβιάζει τη δημοκρατική αρχή και την αρχή του κοινωνικού κράτους περιορίζοντας τις εδημοσιονομικές επιλογές της κυβέρνησης και την προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων, ενώ έχει ως αποτέλεσμα την ανατροπή της ουδετερότητας του οικονομικού Συντάγματος και την υιοθέτηση στο Σύνταγμα νεοφιλελεύθερων δημοσιονομικών επιλογών.

Στον αντίποδα υποστηρίχθηκε ότι η κατοχύρωση του χρυσού κανόνα αποσκοπεί στην τιθάσευση του χρέους και υπό την έννοια αυτή αποτελεί προαπαιτούμενο δημοκρατικής διακυβέρνησης, επιβάλλεται στο πλαίσιο της διαγενεακής δικαιοσύνης και συμβάλλει στην αντιμετώπιση του αθέμιτου πολιτικού ανταγωνισμού.

Περαιτέρω, με το άρθρο 233 του Ν. 4389/2016 προβλέφθηκε ένας μηχανισμός δημοσιονομικής προσαρμογής του προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης με σκοπό, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση της σχετικής τροπολογίας, «στη διασφάλιση των (των μνημονευόμενων στο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής {Ν. 4336/2015}) δημοσιονομικών στόχων».

Η θεσμοθέτηση του αυτόματου μηχανισμού δημοσιονομικής προσαρμογής αποτέλεσε προαπαιτούμενο (“prior action”), προκειμένου να διασφαλισθεί η επίτευξη

πρωτογενούς πλεονάσματος 3,5% του Α.Ε.Π. το 2018. Όπως αναφέρεται στο Τεχνικό Μνημόνιο Κατανόησης, θα πρέπει να προβλεφθεί από τη σχετική νομοθεσία ότι ο μηχανισμός θα είναι αυτόματος, αντικειμενικός και αξιόπιστος.

Ειδικότερα, προβλέπεται ότι έως την 10η Μαΐου εκάστου έτους, ο Υπουργός Οικονομικών συντάσσει έκθεση, στην οποία περιλαμβάνονται ορισμένα στοιχεία και συγκεκριμένα διαπίστωση τυχόν αρνητικής απόκλισης από τους τιθέμενους δημοσιονομικούς στόχους, υπόδειξη του εφαρμοστέου από τα προβλεπόμενα στον ίδιο νόμο μέτρου, αποτύπωση σε ποσό του συνολικού ύψους περιορισμού της εκτέλεσης του προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης, η δημοσιονομική επίπτωση από τυχόν υστέρηση του πραγματικού ρυθμού μεγέθυνσης του Α.Ε.Π. για το έτος αναφοράς, το ποσό και το ποσοστό επί του Α.Ε.Π. των μέτρων προσαρμογής που λαμβάνονται σύμφωνα με το εκάστοτε Τεχνικό Μνημόνιο Συνεργασίας, το ύψος και το είδος των δαπανών, στις οποίες θα εφαρμοσθεί η δημοσιονομική προσαρμογή, το ύψος και το ποσοστό επί του ΑΕΠ τυχόν μέτρων που ελήφθησαν κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος.

Η έκθεση του Υπουργού Οικονομικών δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και γνωστοποιείται στη Βουλή και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σε περίπτωση διαπίστωσης στην έκθεση του Υπουργού Οικονομικών τυχόν αρνητικής απόκλισης (και με την επιφύλαξη της ύπαρξης εξαιρετικών περιπτώσεων μη αναγόμενων σε ευθύνη του Ελληνικού Δημοσίου) τίθεται σε εφαρμογή ο Μηχανισμός Δημοσιονομικής Προσαρμογής.

Ειδικότερα, με πρόταση του Υπουργού Οικονομικών, η οποία συντάσσεται βάσει της Έκθεσης του, εκδίδεται Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο δημοσιεύεται σε αποκλειστική προθεσμία έως την 31η Μαΐου.

Σε περίπτωση που η προαναφερθείσα προθεσμία για την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος παρέλθει άπρακτη, η καθορισμένη στην Έκθεση του Υπουργού Οικονομικών δημοσιονομική προσαρμογή της εκτέλεσης του προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης επέρχεται αυτοδικαίως και αυτομάτως από την 1η Ιουνίου του ίδιου έτους.

Το ύψος της δημοσιονομικής προσαρμογής ορίζεται κλιμακωτά σε αντιστοιχία με το ποσοστό της απόκλισης. Η δημοσιονομική προσαρμογή επέρχεται με μείωση

ανεξαιρέτως και κατά ίσο ποσοστό του ανώτατου ορίου εκτέλεσης του συνόλου των δαπανών όλων των κατηγοριών του προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης. Ειδικότερα, η εκτέλεση του προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης περιορίζεται με αντίστοιχη μείωση των δαπανών, κατ' ανώτατο όριο σε 2% του Α.Ε.Π. του τρέχοντος οικονομικού έτους, σύμφωνα με ορισμένο τύπο.

Από τη δημοσιονομική προσαρμογή εξαιρούνται ορισμένες κατηγορίες δαπανών που σχετίζονται με τη βασική λειτουργία των Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, με την κοινωνική προστασία και την προστασία των δημοσίων επενδύσεων.

Τα επιβληθέντα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής παραμένουν σε ισχύ για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, προκειμένου να εξασφαλισθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι της περιόδου των οικονομικών ετών 2017-2019 του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής και του Προγράμματος Δημοσιονομικής Προσαρμογής, όπως περιλαμβάνεται στο Ν. 4336/2015, και τουλάχιστον έως την 31 Μαΐου του έτους που έπεται της έναρξης εφαρμογής τους, οπότε και επανεξετάζονται.

Τέλος, παρέχεται δυνατότητα λήψης μόνιμων διαρθρωτικών μέτρων σε αντικατάσταση των μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής, συμπεριλαμβανομένων μέτρων επί του σκέλους των εσόδων, καθώς και επανεξέτασης της εφαρμογής του μηχανισμού δημοσιονομικής προσαρμογής, εφόσον υφίστανται ορισμένες συνθήκες.

Η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής στις παρατηρήσεις της επί του νομοσχεδίου εκφράζει αμφιβολίες ως προς τη συνταγματικότητα της διάταξης του άρθρου 235, παρ.7, του Ν. και συγκεκριμένα ως προς την αντίθεσή της με την κατοχυρωμένη στο άρθρο 78 παρ.4 αρχή της νομιμότητας του φόρου. Ειδικότερα, αναφέρει ότι οι περιορισμοί στην εκτέλεση του προϋπολογισμού συνιστούν, σύμφωνα με το νόμο, έκτακτη εισφορά δημοσιονομικής προσαρμογής για κάθε δικαιούχο, δηλαδή επιβάρυνση φορολογικής φύσης, και επομένως στην περίπτωση αυτή απαιτείται τυπικός νόμος και δεν είναι δυνατή η παροχή νομοθετικής εξουσιοδότησης αναφορικά με τα ουσιώδη στοιχεία του φόρου.

Ανεξαρτήτως, πάντως, από τη συμβατότητα της διάταξης με την αρχή της νομιμότητας του φόρου, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι όπως αναφέρεται στην έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (του άρθρου 75 παρ.2 του

Συντάγματος), σε περίπτωση εφαρμογής του μηχανισμού, «θα προκύψει μείωση δαπανών ή και αύξηση εσόδων, το ύψος των οποίων θα εξαρτηθεί από πραγματικά γεγονότα».

Ωστόσο, τα σχετικά μέτρα προσαρμογής (μείωση δαπανών ή αύξηση εσόδων) δεν ψηφίζονται από τη Βουλή, αλλά βασίζονται στην έκθεση του Υπουργού Οικονομικών με βάση τον προβλεπόμενο στη σχετική διάταξη μαθηματικό τύπο, με βάση τη διαπιστωθείσα απόκλιση από τους δημοσιονομικούς στόχους. Η Βουλή απλώς ενημερώνεται για τη θέση σε εφαρμογή του Μηχανισμού Δημοσιονομικής Προσαρμογής, μέσω της έκθεσης του Υπουργού Οικονομικών, στην οποία διαπιστώνεται η απόκλιση από τους τιθέμενους στόχους και τα μέτρα προσαρμογής. Η ενεργοποίηση των μέτρων γίνεται είτε με την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος με βάση την πρόταση του Υπουργού Οικονομικών είτε αυτομάτως μετά την άπρακτη παρέλευση της προβλεπόμενης προθεσμίας για την έκδοση του ως άνω Διατάγματος. Επίσης, δεν είναι δυνατή η επανεξέταση των μέτρων προσαρμογής ή η αντικατάστασή τους με μόνιμα διαρθρωτικά μέτρα, παρά μόνο μετά από ειδική διαβούλευση της ελληνικής κυβέρνησης με τους Θεσμούς.

Σε αντίθεση με τον προβλεπόμενο στο άρθρο 39 του Ν.4270/2014 διορθωτικό μηχανισμό που ενεργοποιείται με νόμο που ψηφίζεται με βάση σχέδιο διορθωτικών ενεργειών, το οποίο συντάσσει ο Υπουργός Οικονομικών λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη του Δημοσιονομικού Συμβουλίου, και το οποίο το υποβάλλει προς έγκριση στη Βουλή μετά από έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, ενώ ενεργοποιείται αυτομάτως μόνο σε περίπτωση που υπάρχει σχετική σύσταση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο αυτόματος μηχανισμό του άρθρου 233 του Ν. 4389/2016 ενεργοποιείται με την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος ή αυτόματα σε περίπτωση άπρακτης της προθεσμίας για την έκδοσή του, χωρίς να απαιτείται η ψήφιση σχετικού νόμου.

Θα πρέπει, επίσης, να επισημάνουμε τη μη συμμετοχή εθνικών θεσμών, όπως για παράδειγμα του Δημοσιονομικού Συμβουλίου, στη λειτουργία του αυτόματου μηχανισμού δημοσιονομικής προσαρμογής του άρθρου 233 του Ν. 4389/2016, κυρίως σε περίπτωση επανεξέτασης των μέτρων προσαρμογής ή αντικατάστασής τους από μόνιμα διαρθρωτικά μέτρα, καθώς αυτά λαμβάνονται μόνο μετά από ειδική διαβούλευση. Αντιθέτως, η συμβολή του Δημοσιονομικού Συμβουλίου στη λειτουργία του διορθωτικού μηχανισμού του άρθρου 39 του Ν.4270/2014 είναι ιδιαίτερος σημαντική στην παρακολούθηση του σχεδίου διορθωτικών ενεργειών,

στην αναστολή της ισχύος του, στην αξιολόγηση της συνδρομής των εξαιρετικών καταστάσεων που δικαιολογούν την αναστολή κλπ. Επίσης, ρόλο έχει και η μόνιμη Διαρκή Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής.

Ενώ ο προβλεπόμενος στο άρθρο 233 του Ν. 4389/2016 μηχανισμός δημοσιονομικής προσαρμογής του προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης αποσκοπεί στη διασφάλιση των μνημονευόμενων στο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής του Ν. 4336/2015 δημοσιονομικών στόχων, ο διορθωτικός μηχανισμός του άρθρου 39 του Ν.4270/2014 αποσκοπεί γενικότερα στη διόρθωση σημαντικών αποκλίσεων από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο ή από την πορεία προσαρμογής προς αυτόν με βάση τα κριτήρια που προβλέπονται στον Κανονισμό (ΕΚ) 1466/1997.

Επίσης, προβλέπονται διαφορετικές προϋποθέσεις μη ενεργοποίησής τους. Ενώ ο διορθωτικός μηχανισμός δύναται να μην ενεργοποιηθεί σε περίπτωση που επικρατούν εξαιρετικές περιστάσεις, με την προϋπόθεση ότι δεν τίθεται σε διακινδύνευση η δημοσιονομική βιωσιμότητα σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, καθώς και σε περιόδους σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, ο αυτόματος μηχανισμός δημοσιονομικής προσαρμογής του άρθρου 233 του Ν. 4389/2016 δεν ενεργοποιείται μόνο σε πολύ συγκεκριμένες περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις αριθμητικά μετρήσιμες που δεν αφήνουν κανένα περιθώριο αξιολόγησης εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησης.

Εκτός, πάντως, από τη συνταγματικότητα ή μη της σχετικής διάταξης, η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής επισημαίνει ότι η θέσπιση του σχετικού δημοσιονομικού κανόνα θα έχει επιπτώσεις και στο πεδίο εφαρμογής της αρχής του κράτους δικαίου και, ιδίως στην προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων, δεδομένου ότι, κατά την εφαρμογή του, περικόπτονται δαπάνες για μισθούς και συντάξεις ή άλλες παροχές κοινωνικού χαρακτήρα, μόλις πληρωθούν οι προβλεπόμενες σε αυτό προϋποθέσεις.

Θα πρέπει, πάντως, να σημειώσουμε ότι η ενεργοποίηση του αυτόματου μηχανισμού δημοσιονομικής προσαρμογής μπορεί να βοηθήσει στην ελαχιστοποίηση του πολιτικού κόστους της κυβέρνησης, η οποία επικοινωνιακά μπορεί να εμφανισθεί ως «αδύναμη», λόγω περιορισμού της δημοσιονομικής της εξουσίας.

Δεδομένου μάλιστα ότι η είσπραξη των φόρων, από την οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων ή η απόκλιση από αυτούς ανήκει

πλέον στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, η αποποίηση από την εκάστοτε κυβέρνηση των ευθυνών για την ενεργοποίηση του αυτόματου μηχανισμού δημοσιονομικής προσαρμογής γίνεται ακόμα ευκολότερη.

Ωστόσο, η είσπραξη των φόρων, εκτός από την αποτελεσματικότητα του εισπρακτικού μηχανισμού της φορολογικής διοίκησης, εξαρτάται και από την υιοθετούμενη φορολογική πολιτική και ειδικότερα από το ύψος της φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών και των επιχειρήσεων αλλά και από τη δίκαιη ή μη κατανομή του φορολογικού βάρους.

Εξάλλου, θα πρέπει να κατανοήσουμε ότι αφενός ο αυτόματος μηχανισμός δημοσιονομικής προσαρμογής ενεργοποιείται αυτόματα μόνο σε περίπτωση που η κυβέρνηση δεν προβεί εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας στη λήψη μέτρων για τη διόρθωση της απόκλισης από τους δημοσιονομικούς στόχους και αφετέρου, παρά την έστω περιορισμένη δημοσιονομική της εξουσία, η κυβέρνηση καθορίζει στο πλαίσιο του Προϋπολογισμού το μείγμα οικονομικής πολιτικής για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων, αλλά διατηρεί και τη δυνατότητα αντικατάστασης των διορθωτικών μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής με μόνιμα διαρθρωτικά μέτρα.

Καταληκτικά, οι δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών μελών της ΕΕ πρέπει να κατευθύνονται από την ανάγκη χρηστής διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η θέσπιση διορθωτικών μηχανισμών δημοσιονομικής προσαρμογής, προκειμένου να διορθώνονται εγκαίρως σημαντικές αποκλίσεις από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο. Ωστόσο, είναι σημαντικό να προβλέπεται ένας βαθμός ευελιξίας, με βάση τον οποίο θα είναι δυνατή η μη ενεργοποίηση του μηχανισμού σε ορισμένες περιπτώσεις, χωρίς βεβαίως να τίθεται υπό διακινδύνευση η δημοσιονομική βιωσιμότητα.

Είναι, επίσης, απαραίτητο να τηρείται η αρχή που τέθηκε στην Ανακοίνωση της Επιτροπής, με βάση την οποία ο μηχανισμός θα πρέπει να σέβεται απόλυτα τις εξουσίες των εθνικών κοινοβουλίων, πράγμα που δεν φαίνεται να συμβαίνει με τον αυτόματο μηχανισμό δημοσιονομικής προσαρμογής του Ν.4389/2016, ο οποίος ενεργοποιείται χωρίς την παρέμβαση της Βουλής.

Δεδομένου ότι η υιοθέτηση στην ελληνική έννομη τάξη του κανόνα του αυτόματου μηχανισμού δημοσιονομικής προσαρμογής του Ν. 4389/2016 δείχνει την δυσπιστία των εταίρων μας/δανειστών απέναντι στην δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση (την

σημερινή που υπέγραψε τη Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, ή την όποια μελλοντική που θα πρέπει να υλοποιήσει το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής και να διορθώσει τυχόν απόκλιση από τους δημοσιονομικούς στόχους), και στους αντιπροσώπους του λαού, είναι σημαντικό η χώρα να αποκαταστήσει τη χαμένη εμπιστοσύνη.